

การศึกษาสภาพปัญหาสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูอาชีวศึกษา

ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

Study of competency problems required in the 21st for Vocational Teachers century
of Vocational Educational Institutions in the Upper Northeastern Region 1อังคณา อัทธภาพร^{1*}Angkana Atthaphon^{1*}^{*}สาขาวิชาเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ วิทยาลัยเทคนิคหนองคาย สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 จังหวัดหนองคาย 43000¹Field of Electronic Technology, Nongkhai Technical College, Institute of Vocational Education :
Northeastern Region1 Nongkhai, 43000

Received : 2024-09-11 Revised : 2024-09-30 Accepted : 2024-10-03

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูอาชีวศึกษา ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมผสาน กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ครูอาชีวศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 จำนวน 15 คน เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์สอน ไม่นต่ำกว่า 6 ปี โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาสรุปภาพรวม และวิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาสมรรถนะที่จำเป็นครูอาชีวศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 แบ่งออกเป็น 2 สมรรถนะ ได้แก่ สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย 5 สมรรถนะ ได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม และ 5) จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู และสมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ ได้แก่ 1) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาผู้เรียน 3) การบริหารจัดการชั้นเป็นการจัดบรรยากาศ 4) การวิเคราะห์สังเคราะห์และการ

วิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน 5) ภาวะผู้นำ และ 6) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้

คำสำคัญ : สมรรถนะที่จำเป็น, ครูอาชีวศึกษา, ศตวรรษที่ 21

Abstract

The purpose of this research for study the problem of competencies required in the 21st for vocational teachers century in vocational education institutions in the upper Northeastern region. 1 This research The researcher used qualitative research methods. Target group The researcher determines the target group to be experts, including vocational teachers. of Vocational Educational Institutions, Upper Northeastern Region 1, number 15 people Be an expert with at least 6 years of teaching experience, choosing specific tools used in research. The research tools were semi-structured interviews and questionnaires. Data were analyzed using content analysis to summarize the overall picture and analyzed using statistics, frequency, percentage, mean, and standard deviation. The results of the study found that Conditions and problems of competencies required for vocational teachers in the 21st century in upper northeastern vocational education institutions 1 divided into 2 competencies.

---

*อังคณา อัทธภาพร

E-mail address: angkana.aut@gmail.com

Including core competencies, consisting of 5 competencies: 1) focusing on results in work, 2) good service, 3) self-development, 4) teamwork, and 5) ethics and code of conduct for the teaching profession. And line competencies consist of 6 competencies, including 1) curriculum management and learning management, 2) student development, 3) classroom management that organizes atmosphere, 4) synthetic analysis and research for student development, 5) leadership and 6) building relationships and cooperation with communities for learning management.

Keywords : Teacher competency , 21st century

1. บทนำ

พระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการศึกษาของพระบาท สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2555 ความว่า “เรื่องครูมีความสำคัญไม่น้อยกว่านักเรียนปัญหาหนึ่ง คือ ขาดครู เพราะจำนวนไม่พอและครูย้ายบ่อย ดังนั้น ก่อนคัดเลือกเด็ก ควรที่จะพัฒนาครูก่อน ให้พร้อมที่จะสอนเด็กให้ได้ผลตามที่ต้องการ จึงต้องคัดเลือกครูและพัฒนาครู ต้องตั้งฐานะในสังคมของครูให้เหมาะสม และปลูกจิตสำนึกโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” อันนำมาสู่ปฐมบทในการพัฒนาครูของชาติ ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาการศึกษาในทุกมิติที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 สู่แนวคิดในการพัฒนาวิชาชีพครูในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับรายงานสรุปผลการเสวนา เรื่อง “ครูและการพัฒนาครูอาชีวศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21” เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2557 ซึ่งข้อมูลด้านปัญหาจากการเสวนาของคณะกรรมการการศึกษาอาชีวศึกษา ในคณะกรรมการการศึกษาฯ พบว่า ในการผลิตครูอาชีวศึกษา คือ ครูสภาไม่มีมาตรฐานครูอาชีวศึกษา แต่ใช้มาตรฐานการผลิตครูของครูสภาที่เหมาะสมสำหรับเป็นมาตรฐานการผลิตสำหรับครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะลักษณะของครูอาชีวศึกษาต้องมีสมรรถนะในการสอนเพื่อการไปประกอบอาชีพจึงจำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานครูอาชีวศึกษาเป็นการเฉพาะ เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะการ

ปฏิบัติงาน และสถานศึกษาจะได้นำมาตรฐานที่กำหนดไปจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับสมรรถนะ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการพิจารณาการศึกษา เรื่อง ครูอาชีวศึกษา: การผลิต การพัฒนาและมาตรฐานครูวิชาชีพ ของคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬาสหภาพแห่งชาติ จากการเสวนา “การพัฒนาครูอาชีวศึกษานั้น เป็นเรื่องที่มีความสำคัญและมีความจำเป็น การพัฒนาจะช่วยเพิ่มสมรรถนะครูในการถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ถ้าดำเนินการอย่างมีระบบสามารถพัฒนาให้ดีกว่าในปัจจุบัน จะมีครูที่มีคุณภาพได้” ซึ่ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา (สอศ.) ได้เสนอผลการวิเคราะห์ที่ได้ตั้งนี้ ครูขาดทักษะด้านสารสนเทศ (ICT) ครูขาดทักษะด้านภาษาอังกฤษ และสำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษา ควรต้องรับนโยบาย กำหนดแนวทางการพัฒนาครูอาชีวศึกษา การกระจายงาน การประสานงาน การประเมินผล รวมถึงการรายงานผลการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตามปัญหาที่เกี่ยวกับครูอาชีวศึกษาในสถานศึกษาอีกประการคือ การขาดแคลนครูอาชีวศึกษาของรัฐบาลเป็นจำนวนมาก [1]

บทสรุปสำหรับผู้บริหารในเอกสารรายงานการพิจารณาการศึกษา เรื่อง ครูอาชีวศึกษา: การผลิต การพัฒนา และมาตรฐานครูวิชาชีพ ของคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา ต่อสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามข้อบังคับการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2560 ข้อ 96 ได้กล่าวไว้ว่า ปัญหาของการอาชีวศึกษาของชาติ จัดเป็นปัญหาที่เรื้อรังด้านหนึ่ง เป็นที่ประจักษ์ว่าครูอาชีวศึกษามีความสำคัญต่อการอาชีวศึกษา แต่หน่วยงานที่รับผิดชอบไม่สามารถแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่เกิดกับครูอาชีวศึกษาได้สำเร็จ และดูเหมือนว่าไม่เกิดความตระหนักว่าครูอาชีวศึกษามีความสำคัญต่อการ ศึกษาของชาติไม่น้อยกว่าครูของการศึกษาระดับพื้นฐานและอาจารย์ในมหาวิทยาลัย จึงได้ปล่อยให้เกิดปัญหานานาประการกับครูอาชีวศึกษามาจนถึงทุกวันนี้ พบว่ามีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูอาชีวศึกษาดังนี้ 1) พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ให้อำนาจครูสภา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูที่ใช้เป็นการกำหนดเป้าหมายของการผลิตครูทุกประเภท ยกเว้นระดับอุดมศึกษา และเป็นเครื่องมือสำหรับการพิจารณาใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู โดยในปี 2554 นักการศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้รับงบประมาณ

สนับสนุนจากครูสภาทำงานวิจัยเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครู การอาชีวศึกษา ผลของการวิจัยพิสูจน์ให้เห็นว่ามาตรฐานวิชาชีพครูที่ครูสภากำหนดขึ้นมานั้น ไม่เหมาะสมเป็นอย่างยิ่งสำหรับครูอาชีวศึกษาที่ต้องสอนทฤษฎีในห้องเรียน ต้องสอนในห้องปฏิบัติการที่มีอุปกรณ์ราคาแพงและง่ายที่เกิดอันตรายกับผู้เรียน และในบางระดับครูอาชีวศึกษาต้องทำการสอนในสถานประกอบการ จึงมีข้อเสนอแนะให้มีมาตรฐานวิชาชีพครูสำหรับครูอาชีวศึกษาเป็นการเฉพาะ การแก้ไขปัญหากระทำโดยการแก้ไขข้อบังคับครูสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 แล้วออกข้อบังคับใหม่กำหนดให้เป็นมาตรฐานวิชาชีพสำหรับครูอาชีวศึกษาเป็นการเฉพาะ 2) ตามที่กล่าวถึงลักษณะการสอนของครูอาชีวศึกษาตามข้อ 1) จะเห็นว่าครูอาชีวศึกษานอกจากมีความรู้ทางทฤษฎีแล้วยังต้องมีความรอบรู้เรื่องเครื่องทดสอบและครุภัณฑ์เกี่ยวกับการผลิต ครูจึงต้องมีทักษะและมีความระมัดระวังสูง และมีความประณีตในการดูแลลูกศิษย์จึงเป็นการสมควรที่ครูอาชีวศึกษาจะได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพที่แตกต่างจากครูประเภทอื่น และสิ่งนี้เป็นที่สอดคล้องกับผลการเสวนาในปี 2557 ที่วุฒิสภาจัดขึ้น และจากที่ได้กล่าวถึงผลงานวิจัยของครูสภา เรื่อง มาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษาที่อร่ามศรี อาภาอดุล และคณะ ได้จัดทำโดยมีวัตถุประสงค์ให้นำมาใช้งานแทนมาตรฐานวิชาชีพครูตามข้อบังคับครูสภา พ.ศ. 2556 เนื่องจากมีความเหมาะสมกับครูที่สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่านั้น แต่ผลงานวิจัยนี้ยังไม่เคยนำไปใช้งานจริง โดยกระทรวงศึกษาธิการได้มีความพยายามผลักดันให้ครูสภาสถานศึกษาอาชีวศึกษา สถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครูอาชีวศึกษาและองค์กรต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง นำมาตรฐานวิชาชีพครูอาชีวศึกษาไปพัฒนาให้เกิดขึ้นจริง จึงเกิดเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาของครูอาชีวศึกษา ซึ่ง ณ ขณะนั้นประเทศไทยกำลังจะมียุทธศาสตร์ชาติระยะเวลา 20 ปี สิ่งที่จะต้องเกิดตามมา คือ แผนกลยุทธ์ที่ทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วม โดยต้องปฏิบัติโดยมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้รวมถึงองค์กรต่าง ๆ ที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาของชาติ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเองต้องจัดทำแผนกลยุทธ์ที่มีแนวทางการบริหารการอาชีวศึกษาให้เกิดความเจริญแก่ประเทศ สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของประเทศ มีข้อมูลความต้องการกำลังคนด้านอาชีวศึกษาในแต่ละปีตามหัวเวลา 20 ปี และความต้องการกำลังคนที่กล่าวมาข้างต้น

มอบให้กระทรวงศึกษาธิการทำแผนระดับกระทรวง ซึ่งเป็นที่มาของการดำเนินการในปัจจุบัน [1]

ดังนั้น สำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษาเป็นส่วนราชการในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้มีความพยายามในการพัฒนาสมรรถนะครูอาชีวศึกษาและมีความมุ่งเน้นในการขับเคลื่อนการพัฒนาครูอาชีวศึกษาแต่ถึงอย่างไรก็ยังคงเป็นภาพรวมของประเทศ และการพัฒนาสมรรถนะครูอาชีวศึกษาไม่ได้สะท้อนถึงความก้าวหน้าของวิชาชีพครู โดยจากข้อมูลสรุปผลการบริหารทรัพยากรบุคคล ประจำปี 2565 จำนวนสถานศึกษา 433 แห่ง มีครูอาชีวศึกษาจำนวน 13,855 คน และสรุปจำนวนนักเรียนนักศึกษา ปีการศึกษา 2566 มีจำนวน 647,875 คน (โปรแกรม ศธ.02) จะเห็นว่ามียอดอัตราส่วนครู 1 คนต่อนักเรียน 47 คน คือ 1 : 47 แต่เกณฑ์ที่สำนักงาน ก.ค.ศ. กำหนดไว้ จำนวนครูต่อจำนวนนักเรียนคือ 1 : 30 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ค่อนข้างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนครูต่อจำนวนนักเรียนของ สพฐ. ที่มีอัตราเพียง = 1 : 19 เท่านั้น และจากสถิติการอนุมัติให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีและเลื่อนเป็นวิทยฐานะเชี่ยวชาญ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ข้อมูล ณ วันที่ 19 กรกฎาคม 2566 สำนักงาน ก.ค.ศ. อนุมัติให้ข้าราชการครูเลื่อนวิทยฐานะเป็นครูเชี่ยวชาญ ตามหลักเกณฑ์ ว21/2560 จำนวน 1 คน [2] และปัจจุบันข้าราชการครูอาชีวศึกษามีวิทยฐานะเชี่ยวชาญประมาณร้อยละ 0.1 จากจำนวนข้าราชการครูทั่วประเทศ 369,303 คน [3] เมื่อพิจารณาข้อมูลโดยละเอียด จะพบว่า ว21/2560 ที่ประกาศใช้เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2560 คือหลักเกณฑ์และวิธีการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ใช้ประเมินเฉพาะตำแหน่งข้าราชการครูเท่านั้น ซึ่งผ่านมา 6 ปีแล้ว เพิ่งมีข้าราชการครูผ่านเกณฑ์และถูกแต่งตั้งเป็นวิทยฐานะครูเชี่ยวชาญเพียง 1 คน และไม่ใช้ครูอาชีวศึกษา

ครูอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ประกอบด้วย 5 จังหวัด ได้แก่ อุดรธานี เลย หนองบัวลำภู หนองคาย บึงกาฬ รวม 3,014 คน โดยในปีการศึกษา 2565 พบว่าครูอาชีวศึกษาในจังหวัดอุดรธานีมี 1,370 คน จังหวัดเลย 508 คน จังหวัดหนองบัวลำภู 313 คน จังหวัดหนองคาย 544 คน และจังหวัดบึงกาฬ 279 คน โดยครูในจังหวัดอุดรธานีมีจำนวนมากที่สุด และครูในจังหวัดบึงกาฬน้อยที่สุด

(แผนปฏิบัติการด้านการศึกษากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 พ.ศ. 2568, 2566) ซึ่งอุทุมพร อินทจักร [4] กล่าวว่า ครูอาชีวศึกษาในอนาคตต้องให้เต็มตามศักยภาพของครูและสอดคล้องกับสมรรถนะของแต่ละบุคคล รวมทั้งกลไกการพัฒนาครูอาชีวศึกษานั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยการขับเคลื่อนการศึกษาเชิงพื้นที่ ภาศึความร่วมมือคือหัวใจสำคัญของความสำเร็จและ การส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมและหลักสูตรที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมทักษะการทำงาน

จากข้อมูลดังกล่าวมาขั้นต้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาสมรรถนะที่จำเป็นครูอาชีวศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูอาชีวศึกษา ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาระดับปัญหาสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูอาชีวศึกษา ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาครูอาชีวศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

2.วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูอาชีวศึกษา ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

3.คำถามการวิจัย

สภาพปัญหาและสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูอาชีวศึกษา ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 เป็นอย่างไร

4.ขอบเขตการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ศี กษา ส ภาพ ปัญหาและสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูอาชีวศึกษา ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

4.2 ขอบเขตด้านประชากร

4.2.1 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูอาชีวศึกษา เชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์สอน ไม่ต่ำกว่า 6 ปี

4.2.2 ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาระดับปัญหาและสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูอาชีวศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ได้มาโดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 353 คน

5.วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน กำหนดขั้นตอนดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาสมรรถนะที่จำเป็นครูอาชีวศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ครูอาชีวศึกษา ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 จำนวน 15 คน เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์สอน ไม่ต่ำกว่า 6 ปี โดยเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยทำการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาจัดทำร่างแบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง ซึ่งมีลักษณะปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น จากนั้นนำไปปรึกษาที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับสมรรถนะหลัก 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงาน 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม และ 5) จริยธรรมและจรรยาบรรณครู และสมรรถนะตามสายปฏิบัติงาน 6 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาผู้เรียน 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน 4) การวิเคราะห์สังเคราะห์และวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน 5) ภาวะผู้นำ และ 6) การสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ 1) ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขอความร่วมมือผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ 2) ประสานผู้เชี่ยวชาญและส่งหนังสือของสัมภาษณ์ 3) นัดวันเวลาสัมภาษณ์ทำหนังสือเชิญ พร้อมทั้งดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและผู้ช่วยวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาสรุปภาพรวม

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาระดับปัญหาสมรรถนะที่จำเป็นของครูอาชีวศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดประชากร คือ ข้าราชการครูอาชีวศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ครู จำนวน 3,014 คน [5]

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และมีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 353 คน ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักความน่าจะเป็น ทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โดยการเลือกครูอาชีวศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์อย่างน้อย 6 ปี เริ่มจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified sampling) โดยใช้จังหวัดเป็นตัวแบ่ง หลังจากนั้นใช้การสุ่มแบบโควตา (Quota sampling) สุดท้ายใช้การสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) โดยการจับสลาก (Lottery)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้เป็นแบบสอบถาม เป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของครูอาชีวศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ประกอบไปด้วยสมรรถนะหลัก 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงาน 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม และ 5) จริยธรรมและจรรยาบรรณครูและสมรรถนะตามสายปฏิบัติงาน 6 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาผู้เรียน 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน 4) การวิเคราะห์สังเคราะห์และวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน 5) ภาวะผู้นำ และ 6) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ลักษณะเครื่องมือ เป็นมาตรวัดแบบประมาณค่า (Rate Scale) 5 ระดับ ตามมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert's Scale) [8]

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและสมรรถนะที่จำเป็นครูอาชีวศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

ขั้นตอนนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวข้อง เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ในการสอน จำนวน 15 คน ศึกษาสภาพปัญหาสมรรถนะหลักที่จำเป็นครูอาชีวศึกษา ประกอบด้วย ปัญหาสมรรถนะที่ 1 การมุ่ง

ผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ปัญหาสมรรถนะที่ 2 การบริการที่ดี ปัญหาสมรรถนะที่ 3 การพัฒนาตนเอง ปัญหาสมรรถนะที่ 4 การทำงานเป็นทีม และปัญหาสมรรถนะที่ 5 จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู ส่วนสมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย ปัญหาสมรรถนะที่ 1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ปัญหาสมรรถนะที่ 2 การพัฒนาผู้เรียน ปัญหาสมรรถนะที่ 3 การบริหารจัดการชั้นเรียน ปัญหาสมรรถนะที่ 4 การวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ปัญหาสมรรถนะที่ 5 ภาวะผู้นำ ปัญหาสมรรถนะที่ 6 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้

6.1.1 สภาพปัญหาสมรรถนะหลักที่จำเป็นครูอาชีวศึกษา ประกอบด้วย

(1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ผู้เชี่ยวชาญเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ได้แก่ 1) ครูอาชีวศึกษามีความซับซ้อนในการปฏิบัติงานและการติดต่อกันในระบบราชการซึ่งอาจทำให้การแก้ไขปัญหาไม่มีระเบียบและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร 2) ขาดทักษะในการคิดอย่างเป็นระบบและการคิดเชิงสร้างสรรค์ทำให้ครูบางคนไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) การขาดประสบการณ์และการอบรมในการแก้ปัญหาทำให้ครูบางคนไม่มีความมั่นใจในการดำเนินการแก้ไขปัญหา

(2) การบริการที่ดี เป็นความตั้งใจและความเต็มใจในการให้บริการและการปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ผู้เชี่ยวชาญเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ได้แก่ 1) ครูอาชีวศึกษาบางคนขาดการนำหลักจิตวิทยามาใช้กับนักเรียนอย่างเหมาะสม 2) การใช้จิตวิทยาในเชิงลบมากเกินไปอาจทำให้ผู้เรียนขาดความสุขและเกิดความกดดันในการเรียน 3) ครูอาชีวศึกษาบางคนไม่สนใจหรือขาดความเข้าใจในเรื่องของจิตวิทยาและการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

(3) การพัฒนาตนเอง ซึ่งเป็นการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ติดตาม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ใหม่ทางวิชาการและวิชาชีพมีการสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางาน ผู้เชี่ยวชาญเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ได้แก่ 1) ขาดการสนับสนุนในการพัฒนาตนเองจากองค์กร เนื่องจากขาดปัจจัยทางด้านงบประมาณ 2) ครูอาชีวศึกษาบางส่วนขาดการพัฒนาตนเองเนื่องจากขาดเป้าหมายในการทำงานและขาดแรงบันดาลใจ 3) ขาดแนวทางในการพัฒนาตนเองและการพัฒนางานอย่างเป็นระบบ

(4)การทำงานเป็นทีม เป็นการให้ความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนแผนให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงานการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นหรือทีมงานแสดงบทบาทการเป็นผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสมในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อสร้างได้ดำรงสัมพันธ์ภาพของสมาชิกตลอดจนเพื่อพัฒนาการจัดการการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

(5)จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู การประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ

6.1.2 ปัญหาสมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย

(1)การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เป็นคุณลักษณะที่กำหนดหนดขึ้นไว้สำหรับแต่ละกลุ่มงานหรือสายงานเพื่อสนับสนุนให้ครูอาชีวศึกษาแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมแก่หน้าที่ และส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์

(2)การพัฒนาผู้เรียน เป็นความสามารถในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมการพัฒนาทักษะชีวิตสุขภาพกายและสุขภาพจิตความเป็นประชาธิปไตยความภาคภูมิใจในความเป็นไทยการจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

(3)การบริหารจัดการชั้นเป็นการจัดบรรยากาศการเรียนรู้การจัดทำข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียนประจำวิชาการกำกับดูแลชั้นเรียนรายวิชาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขและความปลอดภัยของผู้เรียน

(4)การวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

(5)ภาวะผู้นำ หมายถึง คุณลักษณะและพฤติกรรมของครูที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ส่วนบุคคลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนโดยปราศจากการใช้อิทธิพลของผู้บริหารสถานศึกษาก่อให้เกิดพลังแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ

(6)การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้หมายถึง การประสานความร่วมมือสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและเครือข่ายกับผู้ปกครองชุมชนและองค์กรอื่นๆทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

6.2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาสมรรถนะที่จำเป็นครูอาชีวศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาสมรรถนะที่จำเป็นครูอาชีวศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา อาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ภาพรวม

สมรรถนะ	ระดับสภาพปัญหา			ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	
สมรรถนะหลัก				
สมรรถนะที่ 1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน	4.309	0.702	มาก	5
สมรรถนะที่ 2 การบริการที่ดี	4.365	0.682	มาก	4
สมรรถนะที่ 3 การพัฒนาตนเอง	4.389	0.683	มาก	3
สมรรถนะที่ 4 การทำงานเป็นทีม	4.406	0.642	มาก	2
สมรรถนะที่ 5 จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู	4.470	0.765	มาก	1
รวม	4.395	0.692	มาก	
สมรรถนะประจำสายงาน				
สมรรถนะที่ 1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้	4.382	0.738	มาก	1
สมรรถนะที่ 2 การพัฒนาผู้เรียน	4.325	0.706	มาก	5
สมรรถนะที่ 3 การบริหารจัดการชั้นเรียน	4.350	0.701	มาก	3
สมรรถนะที่ 4 การวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน	4.377	0.662	มาก	2
สมรรถนะที่ 5 ภาวะผู้นำ	4.258	0.678	มาก	6
สมรรถนะที่ 6 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้	4.347	0.673	มาก	4
รวม	4.340	0.693	มาก	
เฉลี่ยรวม	4.368	0.693	มาก	

จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาสมรรถนะที่จำเป็นครูอาชีวศึกษาใน

ศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ภาพรวม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.368$, S.D. = 0.693) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านสมรรถนะพบว่า ด้านสมรรถนะหลักภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.395$, S.D. = 0.692) พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 สมรรถนะที่ 5 จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครูอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.470$, S.D. = 0.765) ลำดับที่ 2 สมรรถนะที่ 4 การทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.406$, S.D. = 0.642) ลำดับที่ 3 สมรรถนะที่ 2 การบริการที่ดียู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.389$, S.D. = 0.683) ลำดับที่ 4 สมรรถนะที่ 3 การพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.365$, S.D. = 0.682) และลำดับที่ 5 สมรรถนะที่ 1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.309$, S.D. = 0.702) ตามลำดับ ด้านสมรรถนะประจำสายงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.395$, S.D. = 0.692) พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 สมรรถนะที่ 1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.382$, S.D. = 0.738) ลำดับที่ 2 สมรรถนะที่ 4 การวิเคราะห์สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.377$, S.D. = 0.662) ลำดับที่ 3 สมรรถนะที่ 3 การบริหารจัดการชั้นเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.350$, S.D. = 0.701) ลำดับที่ 4 สมรรถนะที่ 6 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.347$, S.D. = 0.673) ลำดับที่ 5 สมรรถนะที่ 2 การพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.325$, S.D. = 0.706) และลำดับที่ 6 สมรรถนะที่ 5 ภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.258$, S.D. = 0.678) ตามลำดับ

7.สรุปผลการวิจัย

การศึกษาสภาพปัญหาสมรรถนะที่จำเป็นครูอาชีวศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 สรุปผลการวิจัย ดังนี้

ผลการสัมภาษณ์สภาพปัญหาสมรรถนะหลักที่จำเป็นครูอาชีวศึกษา ได้แก่

ปัญหาสมรรถนะที่ 1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ผู้เชี่ยวชาญเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ได้แก่ 1) ครูอาชีวศึกษามีความซับซ้อนในการปฏิบัติงานและการติดต่อกันในระบบราชการ ซึ่งอาจทำให้การแก้ไขปัญหาไม่มีระเบียบและ

ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร 2) ขาดทักษะในการคิดอย่างเป็นระบบและการคิดเชิงสร้างสรรค์ทำให้ครูบางคนไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) การขาดประสบการณ์ และการอบรมในการแก้ปัญหาทำให้ครูบางคนไม่มีความมั่นใจในการดำเนินการแก้ไขปัญหา เสนอสมรรถนะที่จำเป็น

ปัญหาสมรรถนะที่ 2 การบริการที่ดี เป็นความตั้งใจและความเต็มใจในการให้บริการและการปรับปรุงระบบ บริการให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ผู้เชี่ยวชาญเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ได้แก่ 1) ครูอาชีวบางคนขาดการนำหลักจิตวิทยามาใช้กับนักเรียนอย่างเหมาะสม 2) การใช้จิตวิทยาในเชิงลบมากเกินไปอาจทำให้ผู้เรียนขาดความสุขและเกิดความกดดันในการเรียน 3) ครูอาชีวบางคนไม่สนใจหรือขาดความเข้าใจในเรื่องของจิตวิทยา และการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน เสนอสมรรถนะที่จำเป็น

ปัญหาสมรรถนะที่ 3 การพัฒนาตนเอง ซึ่งเป็นการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ใหม่ทางวิชาการและวิชาชีพมีการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางาน ผู้เชี่ยวชาญเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ได้แก่ 1) ขาดการสนับสนุนในการพัฒนาตนเองจากองค์กร เนื่องจากขาดปัจจัยทางด้านงบประมาณ 2) ครูอาชีวบางส่วนขาดการพัฒนาตนเองเนื่องจากขาดเป้าหมายในการทำงานและขาดแรงบันดาลใจ 3) ขาดแนวทางในการพัฒนาตนเองและการพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบ เสนอสมรรถนะที่จำเป็น

ปัญหาสมรรถนะที่ 4 การทำงานเป็นทีม เป็นการให้ความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนแผนให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงานการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นหรือทีมงานแสดงบทบาทการเป็นผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสมในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อสร้างได้ดำรงสัมพันธ์ภาพของสมาชิกตลอดจนเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้เชี่ยวชาญเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ได้แก่ 1) ครูอาชีวขาดความสามารถในการทำงานร่วมกัน มีส่วนน้อยที่มีความสามารถและความเข้าใจในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ 2) มีการคิดเชิงลบและการเหลื่อมล้ำ ความสัมพันธ์ระหว่างครูอาชีวมีการแสดงออกเป็นการคิดเชิงลบและการเหลื่อมล้ำซึ่งส่งผลให้การทำงานร่วมกันไม่เต็มใจและบริสุทธิ์ 3) การกตสี มีกระแสการกตสีระหว่างบุคคลากรซึ่งมีผลให้ความร่วมมือในการทำงาน

ลดลงและไม่สามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4) ครูอาชีวศึกษาทักษะการทำงานร่วมกัน บางส่วนยังขาดทักษะในการทำงานเป็นทีมและการแบ่งหน้าที่ 5) ครูอาชีวศึกษาความสามัคคี ไม่มีความสามัคคีและความสำคัญที่ตั้งใจในการทำงานร่วมกัน 6) ครูอาชีวศึกษาไม่ยอมรับความสามารถและความแตกต่างของบุคคลากรคนอื่น เสนอสมรรถนะที่จำเป็น

ปัญหาสมรรถนะที่ 5 จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู การประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักคุณธรรมจริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพ ผู้เชี่ยวชาญเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ได้แก่ 1) ข้อจำกัดลักษณะวิชาชีพครู ลักษณะวิชาชีพครูอาชีวศึกษาถูกจำกัดและถูกยุคนสมัยตั้งให้ลดบทบาทในลักษณะวิชาชีพครูลง มีกฎเกณฑ์ในการสร้างขอบเขตในการสอนและการดูแลที่เข้มงวด 2) ครูถูกบังคับและกดดันให้ปฏิบัติตามข้อบังคับของผู้บังคับบัญชา ซึ่งส่งผลให้คุณลักษณะวิชาชีพครูโดนด้อยค่าและเสื่อมลง 3) ครูไม่มีความสุขในการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากขาดความเข้าใจและการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาและสภาพแวดล้อมที่ทำงาน 4) ครูบางคนขาดความมุ่งมั่นในการพัฒนาผู้เรียนและไม่ได้รับการสนับสนุนในการทำงานอย่างเต็มที่ และ 5) ครูบางคนขาดการปฏิบัติตนตามหลักธรรมศาสนาและขาดคุณธรรมและจรรยาบรรณในการทำงาน เสนอสมรรถนะที่จำเป็น 2) ปัญหาสมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย

ปัญหาสมรรถนะที่ 1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ เป็นคุณลักษณะที่กำหนดขึ้นไว้สำหรับแต่ละกลุ่มงานหรือสายงานเพื่อสนับสนุนให้ครูอาชีวศึกษา แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมแก่หน้าที่ และส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ผู้เชี่ยวชาญเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ได้แก่ 1) มีการจัดการแต่ผู้มีส่วนร่วมน้อยมากในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร 2) ภาระงานนอกเหนือจากการสอนมีจำนวนมาก ทำให้การออกแบบและพัฒนาหลักสูตรเป็นไปได้ลำบาก 3) หลักสูตรล้าสมัยเร็ว ไม่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนหรือสถานประกอบการ 4) การจัดการเรียนรู้ไม่ได้มีการสนับสนุนหรือมีส่วนร่วมจากผู้จัดการเรียนรู้ 5) การใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบเดิม ๆ ซ้ำ ๆ ทำให้ขาดความน่าสนใจและความดึงดูดในการเรียนรู้ 6) การจัดการเรียนรู้ไม่คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนและไม่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน

ปัญหาสมรรถนะที่ 2 การพัฒนาผู้เรียน เป็นความสามารถในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมการพัฒนาทักษะชีวิตสุขภาพกายและสุขภาพจิตความเป็นประชาธิปไตยความภาคภูมิใจในความเป็นไทยการจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ผู้เชี่ยวชาญเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ได้แก่ 1) ครูอาชีวศึกษาใช้เวลาจำกัดและต้องใช้ทรัพยากรมากในการให้การสนับสนุนและการช่วยเหลือแก่นักเรียนในด้านทักษะชีวิตและสุขภาพจิต 2) ครูไม่มีทรัพยากรหรือโอกาสในการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะในการสนับสนุนและช่วยเหลือในด้านคุณธรรม, จริยธรรม, และสุขภาพจิต แก่นักเรียน 3) การสร้างความเข้าใจและสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนและครอบครัว ซึ่งอาจส่งผลต่อความสามารถในการสนับสนุนและช่วยเหลือในด้านทักษะชีวิตและสุขภาพจิต 4) สุขภาพจิต

ปัญหาสมรรถนะที่ 3 การบริหารจัดการชั้นเป็นการจัดบรรยากาศ การเรียนรู้การจัดการทำข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียนประจำวิชาการกำกับดูแลชั้นเรียนรายวิชาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขและความปลอดภัยของผู้เรียน ผู้เชี่ยวชาญเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ได้แก่ 1) การบริหารจัดการและการสนับสนุนสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับบริบทและภูมิประเทศของสถานศึกษา 2) ขาดแคลนงบประมาณในการซ่อมบำรุงและปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ 3) บางห้องเรียนขาดสิ่งอำนวยความสะดวกและการจัดห้องเรียนที่ไม่เหมาะสม 4) ขาดการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและครูในการจัดการและปรับปรุงสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

ปัญหาสมรรถนะที่ 4 การวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ผู้เชี่ยวชาญเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ได้แก่ 1) ความขาดแคลนและความไม่เพียงพอในการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยทางการศึกษาในชั้นเรียน 2) ความไม่เข้าใจในเชิงลึกในงานวิจัยและขาดความรู้เกี่ยวกับการจัดการวิจัยทางการศึกษา 3) การนำผลวิจัยมาใช้ประโยชน์และการใช้งานจริงไม่ใช่น้อย 4) ความขาดส่งเสริมและช่องทางเผยแพร่ผลงานวิจัยทางการศึกษา

ปัญหาสมรรถนะที่ 5 ภาวะผู้นำหมายถึง คุณลักษณะและพฤติกรรมของครูที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ส่วนบุคคลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนโดยปราศจากการใช้อิทธิพลของผู้บริหารสถานศึกษา ก่อให้เกิดพลังแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ

ปัญหาสมรรถนะที่ 6 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้หมายถึง การประสานความร่วมมือสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและเครือข่ายกับผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรอื่นๆทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ได้แก่ 1) การจัดกิจกรรมที่มีโครงการแต่ไม่ได้ทำจริงหรือไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่เห็นได้ชัดเจน เช่น การสอนทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการที่ไม่ได้เป็นตามที่ตั้งวางแผนไว้ 2) ขาดการมีส่วนร่วมของครูทุกคนและการทำงานเป็นทีมทำให้ขาดความชัดเจนในการจัดการศึกษาร่วมกับชุมชน และสถานประกอบการ 3) ขาดความชัดเจนในการจัดการศึกษาร่วมกับชุมชนและสถานประกอบการทำให้ขาดความร่วมมือและความเข้าใจที่เหมาะสมในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

ผลการศึกษาสภาพปัญหาสมรรถนะที่ จำเป็นครู อาชีวศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 การวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 353 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 59.80 มีอายุระหว่าง 45-54 ปี จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 39.70 มีระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 49.00 และมีสถานภาพสมรส จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 56.90 และค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาสมรรถนะที่ จำเป็นครูอาชีวศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ภาพรวม อยู่ในระดับมาก พิจารณาในแต่ละด้านสมรรถนะ พบว่า ด้านสมรรถนะหลัก ลำดับที่ 1 สมรรถนะที่ 5 จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครูอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 2 สมรรถนะที่ 4 การทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 3 สมรรถนะที่ 2 การบริการที่ดีอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 4 สมรรถนะที่ 3 การพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก และลำดับที่ 5 สมรรถนะที่ 1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ด้านสมรรถนะประจำสายงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 สมรรถนะที่ 1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 2 สมรรถนะที่ 4 การวิเคราะห์สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 3 สมรรถนะที่ 3 การบริหารจัดการชั้นเรียนอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 4 สมรรถนะที่ 6 การสร้างความสัมพันธ์

และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 5 สมรรถนะที่ 2 การพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมาก และลำดับที่ 6 สมรรถนะที่ 5 ภาวะผู้นำ

8.อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาสภาพปัญหาสมรรถนะที่ จำเป็นครูอาชีวศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ผู้วิจัยขออภิปรายผล ดังนี้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาสมรรถนะที่ จำเป็นครูอาชีวศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ภาพรวม อยู่ในระดับมาก พิจารณาในแต่ละด้านสมรรถนะ พบว่า ด้านสมรรถนะหลัก ลำดับที่ 1 สมรรถนะที่ 5 จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครูอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 2 สมรรถนะที่ 4 การทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 3 สมรรถนะที่ 2 การบริการที่ดีอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 4 สมรรถนะที่ 3 การพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก และลำดับที่ 5 สมรรถนะที่ 1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ด้านสมรรถนะประจำสายงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 สมรรถนะที่ 1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 2 สมรรถนะที่ 4 การวิเคราะห์สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 3 สมรรถนะที่ 3 การบริหารจัดการชั้นเรียนอยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 4 สมรรถนะที่ 6 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก ลำดับที่ 5 สมรรถนะที่ 2 การพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมาก และลำดับที่ 6 สมรรถนะที่ 5 ภาวะผู้นำอยู่ในระดับ สอดคล้องกับ โอภาส สุขหวาน [6] ได้กล่าวถึง 1) สมรรถนะความเป็นครูของครู อาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษาที่จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาและไม่ได้จบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมสมรรถนะความเป็นครูของครูอาชีวศึกษาให้มีการดำเนินการพัฒนาสมรรถนะครูโดยดำเนินการ 1) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนครูอาชีวศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ มีการ

จัดประสบการณ์ระหว่างเรียน และฝึกปฏิบัติวิชาชีพ และ 2) การพัฒนาครูประจำการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูอาชีวศึกษาตามความจำเป็นของกลุ่มครูอาชีวศึกษา และมีการใช้การพัฒนาสมรรถนะด้วยวิธีการที่หลากหลาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชรินทร์ ชวนวัน [7] ได้แบ่งประเภทของสมรรถนะ 2 ประเภท คือสมรรถนะหลัก (Core competency) คือคุณลักษณะของบุคลากรทุกคนที่ต้องมี เพื่อให้บรรลุความสำเร็จขององค์กร เช่น ความรอบรู้เกี่ยวกับองค์กร ความซื่อสัตย์ ความใฝ่รู้ เป็นต้น และสมรรถนะในการทำงาน (Functional competency) คือความสามารถที่ผู้ปฏิบัติงานด้านนั้นต้องมีเพื่อให้งานสำเร็จและได้ผลผลิตตามที่ต้องการมี 2 ลักษณะคือ สมรรถนะร่วมของทุก ตำแหน่งของกลุ่มงาน เป็นคุณลักษณะที่บุคคลทุกตำแหน่งในกลุ่มงานเดียวกันต้องมี เช่น กลุ่มงานฝึกอบรมจะต้องมีคุณลักษณะเหมือนกัน คือมีความรู้พื้นฐานการฝึกอบรม เป็นต้น และ สมรรถนะเฉพาะของตำแหน่งงาน เป็นคุณลักษณะเฉพาะในกลุ่มงานนั้น ๆ เช่น ตำแหน่งนักพัฒนาทรัพยากรบุคคลต้องมีความรู้ความสามารถในการประเมินความจำเป็นในการฝึกอบรม

9. ข้อเสนอแนะ

- 9.1 ควรทำงานวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาครูอาชีวศึกษาให้มีความรู้ในเรื่องจริยธรรมและจรรยาบรรณ รวมถึงการทำงานเป็นทีม ความต้องการในการพัฒนาตนเองเพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้
- 9.2 ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์และสังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- [1] Office of the Commission 3, Secretariat of the Senate. Report on considering the study of Vocational teachers: 2017 production, development and Professional teacher standards, Secretariat Office of the Legislative Assembly National Act, 2017.(in Thai).
- [2] Office of the Teacher Civil Service Commission and Educational Personnel. Approval statistics data, Allow teachers and educational personnel to have and be promoted to expert academic status, [Online]. <https://otepc.go.th/th/otepc03/news-otepc03/item/4556-2566.html>. (Accessed : 1 August 2023). (in Thai).
- [3] Fund for Educational Equality, Teacher Information, [Online]. <https://isee.eef.or.th>. (Accessed : 2 August 2023). (in Thai).
- [4] Uthumporn Intachak. "The future of teachers. Thai vocational education in the next decade", university journal Maha Sarakham Rajabhat, 13(1), 2019, p317-328.
- [5] Office of the Vocational Education Commission. Government operational plan, Fiscal year 2022, Office of the Vocational Education Commission, 2022. (in Thai).
- [6] Opas Sukwan et al., "Education Teacher competency of vocational teachers in the district Bangkok", industrial academic journal, 13(1), 2019 ,p107-121.
- [7] Chatcharin Chuanwan, "Development of teachers and personnel", Education according to competency principles. Institute Journal Develop teachers, faculty and educational personnel, 2(18), 2007, p3-6.
- [8] Likert, R., The Method of Constructing and Attitude Scale. In Reading in. Fishbein M (Ed.), Attitude Theory and Measurement New York, 1967, p90-95.